

СПІЛЬНЕ КОМЮНІКЕ
Екологічна безпека

19 жовтня 2024 року
Гельсінкі, Фінляндія

Грунтуючись на результатах Саміту високого рівня про мир в Україні, який відбувся 15 та 16 червня 2024 року у Швейцарії;

Будуючи спільний шлях, окреслений нижче, на саміті в Гельсінкі, Фінляндія, 19 жовтня 2024 року, присвяченому восьмому пункту Української формули миру щодо нагального захисту довкілля;

Перед лицем широкомасштабного руйнування навколишнього середовища та клімату, спричиненого агресивною війною, яку веде проти України Російська Федерація;

Об'єднані спільним зобов'язанням досягти всеохопного, справедливого та сталого миру в Україні, *визнаючи* загрозу, яку війна й воєнні дії можуть становити для довкілля, поглиначів вуглецю та клімату;

Підтверджуючи наше спільне зобов'язання закликати до негайного припинення воєнних дій Російської Федерації, які завдають непоправної шкоди природним ресурсам, екосистемам і здоров'ю людей;

Посилаючись на Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН A/RES/ES-11/2 «Гуманітарні наслідки агресії проти України»;

Відзначаючи, що збройні конфлікти можуть створювати серйозні перешкоди на шляху до досягнення кліматичних цілей;

Визнаючи, що так само погіршення стану навколишнього середовища та зміна клімату, зі свого боку, є рушійними силами та чинниками, що посилюють збройні конфлікти;

Відзначаючи Екологічний договір для України, фіналізований 9 лютого 2024 року та розроблений Робочою групою високого рівня щодо екологічних наслідків війни;

Відзначаючи принципи захисту навколишнього середовища у зв'язку зі збройними конфліктами, ухвалені Комісією міжнародного права на її 73-й сесії у 2022 році;

Беручи до уваги наші дискусії, ми досягли консенсусу щодо зміцнення співпраці в таких життєво важливих сферах, як:

1. Оцінка впливу шкоди та руйнувань навколишнього природного середовища в Україні, спричинених війною Російської Федерації проти України

Ми визнаємо важливість створення універсальної платформи/інструменту для методологічної оцінки впливу війни Російської Федерації проти України на довкілля та клімат.

Отже, Україна має отримати підтримку в оцінюванні впливу на довкілля та у відновленні своїх екосистем з урахуванням потенціалу зберігання вуглецю. У зв'язку із цим ми підтримуємо імплементацію Резолюції Асамблеї ООН з навколишнього середовища 6/12 «Екологічна допомога та відновлення в районах, що постраждали від збройного конфлікту» та закликаємо держави зробити внески на підтримку поточної роботи Програми ООН з навколишнього середовища в Україні.

Звертаючись до масштабної шкоди та руйнувань, спричинених агресією Російської Федерації, включно зі шкодою навколишньому середовищу та природним ресурсам, ми зобов'язуємося підтримувати виконання Резолюції Генеральної Асамблеї ООН A/RES/ES-11/5 «Сприяння здійсненню правового захисту і забезпечення відшкодування шкоди у зв'язку з агресією проти України» та функціонування Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України.

Ми вважаємо за доцільне посилити залучення до Реєстру збитків, створеного Резолюцією CM/Res (2023)3 Комітету міністрів Ради Європи від 12 травня 2023 року «Про створення Розширеного часткового договору про Реєстр збитків, заподіяних агресією РФ проти України», працювати над забезпеченням отримання, обробки та фіксації доказів і претензій щодо всіх збитків, завданих довкіллю та клімату внаслідок агресивної війни Росії проти України

Ми відзначаємо заклик Резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи «Вплив збройних конфліктів на навколишнє середовище», підпункт 10.1.6. пункту 10.1: «Створити та закріпити правову базу для посиленого захисту навколишнього середовища в умовах збройних конфліктів на національному, європейському та міжнародному рівнях шляхом підтримання розробки стандартних методологій для збору доказів шкоди навколишньому середовищу».

2. Забезпечення відповідальності за завдану під час війни шкоду довкіллю, спричинену російською агресією проти України

Воєнні злочини, які завдають широкомасштабної, тяжкої та довготривалої шкоди навколишньому природному середовищу, не лише шкодять природі, а й безпосередньо впливають на здоров'я людей, спричиняють забруднення повітря,

води та ґрунту, знищують унікальні екосистеми, заповідні зони та природні ресурси.

З метою посилення захисту навколишнього середовища під час збройних конфліктів на національному, європейському та міжнародному рівнях ми зобов'язуємося підтримувати розробку стандартних методологій збору доказів шкоди навколишньому середовищу.

Крім того, ми зобов'язуємося підтримувати українські зусилля з розслідування й судового переслідування та закликаємо підтримати Офіс прокурора МКС у його зусиллях щодо боротьби з воєнними злочинами, які завдають широкомасштабної, серйозної та довгострокової шкоди навколишньому природному середовищу в Україні, повністю визнаючи незалежність національних і міжнародних слідчих органів.

Ці впливи на навколишнє середовище є транскордонними і можуть позначатися на регіональній і глобальній безпеці.

Тому ми закликаємо країни, які здатні це зробити, звернути увагу на категорію воєнних злочинів, які завдають широкомасштабної, тяжкої та довгострокової шкоди навколишньому природному середовищу в Україні.

3. Відновлення навколишнього середовища, якому завдали шкоди воєнні дії

Відновлення природних екосистем є надзвичайно важливим в умовах серйозної шкоди довкіллю, завданої війною проти України. Важливо застосувати комплексний підхід, який передбачає сприяння глобальній співпраці з використання технологій для відновлення ґрунтів, рослин, тварин і водних ресурсів.

Виклики, пов'язані з конфліктом, вимагають невідкладних зусиль для забезпечення здорового стану навколишнього середовища, впровадження практик сталого розвитку, захисту біорізноманіття та відновлення або збільшення потенціалу зберігання вуглецю.

Вторгнення Росії призвело до широкомасштабного мінування та забруднення вибухонебезпечними снарядами, що потребує первинної оцінки, нетехнічного й технічного обстеження щодо наявності та характеру забруднення. Можуть знадобитися зусилля з гуманітарного розмінування, перш ніж можна буде розпочати потенційні ініціативи з очищення та відновлення. Вкрай важливо, щоб міжнародна спільнота допомогла Україні в оцінюванні, обстеженні та, де це можливо, очищенні від мін постраждалих земельних ділянок. Оцінка, а також нетехнічні й технічні обстеження, зокрема, є першими кроками до безпечного

повернення біженців та інших переміщених осіб, відновлення постраждалих територій.

Ми закликаємо *активізувати міжнародну співпрацю для впровадження технологій відновлення ґрунтів, флори, фауни та водних ресурсів*. Використання передових екологічних технологій допоможе зменшити збитки від забруднення та покращити стан навколишнього середовища.

Ми визнаємо важливість створення спеціального фінансового механізму. Цей механізм буде націлений на фінансування, відновлення екосистем, реабілітацію джерел забрудненої води та ініціативи із захисту біорізноманіття, зокрема, де це доречно, відповідно до Національної стратегії протимінної діяльності України, ухваленої в червні 2024 року.

Залучення міжнародних експертів та організацій, які мають досвід відновлення екосистем, є життєво важливим для формулювання ефективних стратегій.

4. Забезпечення екологічної стійкості та сталого розвитку

Забезпечення стійкості навколишнього середовища є основним пріоритетом, оскільки Україна стикається з численними екологічними викликами, включно з наслідками воєнних дій. У цьому контексті розробка ефективних стратегій реагування на екологічні ризики має велике значення не тільки для відновлення постраждалих територій, але й для підвищення стійкості до зміни клімату та екологічних катастроф.

Воєнні дії, спричинені війною Російської Федерації проти України, часто призводять до значних змін ландшафтів, що може дестабілізувати навколишнє природне середовище. Розробка стратегій, які сприяють екологічній стійкості, передбачає заходи, спрямовані на відновлення та підтримання природних екосистем, стійких до зміни клімату.

Ці питання особливо важливі для найбільш вразливих верств населення, які часто відчують підвищену вразливість до наслідків кліматичних змін. За таких обставин важливо впроваджувати кроки, які інтегрують механізми відновлення екосистем, захисту та стійкого використання в політику безпеки.

Ми закликаємо міжнародну спільноту долучитися до колективних зусиль для відновлення та забезпечення стійкості навколишнього середовища в Україні, а також посилити зусилля щодо підтримання України у відновленні та гарантуванні безпеки навколишнього середовища відповідно до мети досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року, з принципами стійкості до кліматичних змін і «незавдання істотної шкоди». Міжнародна платформа дій для зеленого відновлення України, започаткована в Берліні на Міжнародній конференції з

питань відновлення України – 2024, є гарною основою для дієвої та ефективної підтримки України в цьому питанні.

Ми прагнемо не лише досягти миру, але й підкреслити важливість збереження навколишнього середовища в цьому процесі. Ми закликаємо міжнародну спільноту об'єднатися для забезпечення захисту навколишнього середовища та спільного відновлення постраждалих екосистем в Україні.

Дотримання зазначених цілей у контексті війни чи актів агресії також є важливим для досягнення цілей сталого розвитку України та для інтеграції екологічних і кліматичних аспектів у політику, яка регулює зусилля щодо зменшення бідності, забезпечення продовольчої безпеки, захисту здоров'я та мінімізації негативного впливу на клімат.